Grigore Constantinescu

Comuna

BOTENI

PITEŞTI

MMXV

BOTENI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 4 sate: **Boteni**; Balabani; Lunca; Muşcel.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 50 km.
SUPRAFAŢĂ: 24,1 km^2.
POPULAŢIE: 2.495 locuitori [1.225 M + 1.270 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Boteani – (Boteni) <1512-1513> iulie 23 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 105)• **Muscel** – 1560 [7068] iulie 6 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III, doc. 154)• ***Neagomireşti** – <1512-1513> iulie 23 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 105).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Boteni.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Neagoe Basarab la 23 iulie 1512, prin care se confirmă Mănăstirii Cutlumuz de la Athos proprietatea asupra unor sate; printre martori, fiind menționat Dragoslav din Boteni.

TOPONIMIE:

- **Balabani** – toponim format pe baza unui onomastic, la origine un substantiv comun de origine turcă denumind o rasă de şoimi.
- **Boteni** – nume topic format pe baza apelativului *botă* ≈ „vas de depozitat", origine motivată prin ocupaţia tradiţională a locuitorilor: pomicultura. O ipoteză locală derivă denumirea satului din sintagma „Bot–deleni" semnificând, în accepţia locală, „cei aşezaţi sub dealuri", expresie contrasă în subst. *Boteni*. Se evocă, de asemenea, un antroponim *Botea* –comandant de oaste al omniprezentului Negru Vodă. Conform menţiunii lui C. Rădulescu-Codin, inserate în «Muscelul nostru…», satul Boteni „îşi trage numele de la vestitul Botea".
- **Lunca** – toponim format din apelativul *luncă* ≈ „şes de-a lungul unei ape curgătoare"; în cazul acesta, râul Argeşel.
- **Muşcel** – toponim format pe baza subsantivului comun *muşcel* ≈ „deal înalt cu pantă uşoară".

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară locală tipic musceleană. Predomină casele cu două niveluri, nivelul inferior fiind destinat, în general, păstrării produselor pomicole. Amplă ornamentaţie în stucatură, modalitate decorativă ce conferă o evidentă notă de particularizare locuinţelor ţărăneşti edificate în prima jumătate a secolului XX. În studiile monografice locale, se consemnează existenţa unor locuinţe monocelulare. Casa Duţescu Ghiţă –[▲]– edificată la sfârșitul secolului al XIX-lea reprezintă, sub raport arhitectural, un model de construcţie de locuit tipică zonei, relevând, prin structura sa, ponderea unei ocupaţii tradiţionale, care a determinat afectarea unor spaţii speciale destinate depozitării produselor pomicole.

Portul popular este caracteristic zonei montane a Muscelului, încadrându-se în aşa-zisul „port carpatic", cu: fotă, cioareci şi cămaşă pe deasupra cioarecilor. „Zona muscelelor" influenţează puternic portul popular, Botenii intrând în categoria satelor de mocani. Cioarecii se lucrau din lână albă, toarsă, ţesută în casă şi dată la piuă, fiind cusuţi strâns pe picior. Cămaşa de pânză cu „mărgini" se purta încreţită în spate şi se strângea, la mijloc, cu bete sau brâu. În picioare, se încălţau opinci cu nojiţe din piele de vită sau de porc. Căciula era de două forme: ţuguiată (ţugluiată) – purtată de tineri, şi bătută sau rotundă – pentru cei în vârstă. Iarna, vestimentaţia era completată cu cojoc din piele de oaie (la bărbaţi) şi cheptar sau cheptăruţă (la femei), iar toamna şi primăvara, un zeghion (mintean neîmblănit din lână ţesută şi dată la piuă, de culoare neagră sau seină). Portul femeiesc era compus din două piese principale: ia (cu două ciupage la piept şi la spate şi cu „obinzică" cu băieri de aţă la

guler) şi fota. Culorile aprinse ale fotelor tinerelor „se sting" odată cu înaintarea în vârstă. Bătrânele îmbracă, de regulă, fote în două iţe, de culoare neagră. Portul era diferenţiat în funcţie de vârstă. Fetele mari, „de neam" şi cele de curând măritate purtau pălărie bărbătească. Marama conferă purtătoarei un statut social precis, dar şi un aspect maiestuos.

Arta tradiţională a ţesutului şi cusutului a reprezentat o meserie practicată cu talent de către creatoare de prestigiu din localitate: Veronica Arsene, Corneluţa Bănică, Marieta Brânzoiu, Ruxandra Cârstea, Vergina Duţă, Camelia Popescu, Rozica Vâjan, Vergina Vâjan. În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, meşterii din Boteni care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea unor piese de costum popular: Martin Durdun; confecţionarea ţesăturilor de interior: Constantin Banu.

Folclorul liric pastoral prezintă un repertoriu de referinţă în domeniu, Grupul de ciobănaşi de la Boteni fiind renumit în întreaga ţară.

Gavril Prunoiu – solist vocal de muzică populară – a înfiinţat primul grup folcloric bărbătesc din ţară (vocal şi fluieraşi) în anul 1982, având, în repertoriu, melodiile: De-ar veni vara odată; Hai, mânduţo, la Muscel; Măi, Ioane, Ionică; Pe un munte înalt şi verde; Răsai lună, răsai dragă; Sus e luna, jos e norul ş. a. Unul dintre cei mai renumiţi lăutari din judeţul Muscel, Gheorghe Iorgulescu, supranumit Terente, a interpretat numeroase cântece din folclorul zonal, precum şi creaţii personale.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Bătrâneasca de la Boteni, Brâul ca la Boteni, Broasca, Buriul, Căţeaua, Căzăcelul.

Ansamblul folcloric «Argeşelul» al Căminului cultural Boteni, sub coordonarea artistică a instructorului Dorin Vizitiu, valorifică scenic ampla zestre foclorică moştenită din zona Argeş-Muscel. Celebrul Brâu bătrânesc a devenit emblematic pentru localitate, întrucât, în luna iulie a fiecărui an, se organizează o excepţională manifestare culturală sub genericul «Brâul de la Boteni». La revigorarea activităţii de valorificare a tradiţiilor populare, a contribuit substanţial Societatea culturală «Petru Cercel», înfiinţată în anul 1931.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚ **Biserica Boteni** «Cuvioasa Paraschiva; Sf. Nicolae» –[▲]– situată în punctul Masa Satului, lângă râul Argeşel; ctitorită, pe locul Bisericii Boteni-Pământeni „dărăpănate", începută în 1875, de familiile Constantin şi Gheorghe Vlădescu, împreună cu obştea satului, preot fiind Petre Bădescu, tatăl filozofului Petre Ţuţea; „edificată a doua oară, în 1885, de C. Gh. Vlădescu cu fiii săi, Dumitru, Vasile şi Mihail, cu ajutorul comunei şi altor pioşi creştini", potrivit pisaniei; reparată în anii: 1920 (când s-a adăugat un pridvor de lemn), 1958-1960, 1994. Plan dreptunghiular, cu altar semicircular; pridvor subdimensionat; turlă de secţiune pătrată peste pronaos şi turlă mare deasupra naosului. Pictura murală originară din interior, în ulei, este opera lui Petre şi Ion Cazan din Câmpulung-Muscel, iar cea exterioară, în frescă, aparţine pictorului Toma Iliescu din Ploieşti [1939]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Chiriacodromion [1838], Antologhion [1838], Minei [1845], Molitvelnic [1854], Ceaslov [1854], Octoih [1854], Liturghier [1862], Penticostar [1889], Triodion [1891], icoane pe lemn din sec. XIX pictate de Petre Cazan, precum şi icoane pictate de Ion Dogărescu; cruce de lemn [1857], Evanghelia „îmbrăcată în argint" de postelnicul Oprea Lămbescu; relegată, în 1964, „prin cheltuiala enoriaşei Maria Petre Ţuţea" ş. a. Anterior, au existat două biserici: Biserica «Sf. Nicolae» – amplasată în centrul satului Boteni-Pământeni şi Biserica «Sf. Împăraţi Constantin şi Elena», situată dincolo de Argeşel, în punctul Ticăneşti, numită şi „Biserica ungurenilor", deoarece fusese zidită, în 1778-1780, de „ungurenii" refugiaţi din Poiana Sibiului, din cauza persecuţiilor religioase. Ambele erau ruinate în 1885.

✝ **Cruci de piatră**: 1656 [7164] august 16 –[▲]– şoseaua spre Câmpulung-Muscel, la circa 4 km de sat; 1747 [7255] aprilie 15 –[▲]– în cătunul Muşcel; 1842 – în cimitirul vechi.

Monumente eroi: **Boteni** [1877; 1916-1918]; autori: G. Mezzaroba şi R. Parsic (1927) – lângă Şcoala generală Boteni ■~ **Boteni** [1941-1945]; (1946) – lângă Şcoala generală Boteni.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 145 locuitori ai comunei Boteni, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [5], Primul război mondial [105], Al doilea război mondial [35].

Momente de istorie locală

În zona localității, potrivit supoziției unor istorici, s-a desfășurat, spre sfârșitul lunii mai 1522, celebra bătălie de pe Argeșel între oștirea Țării Românești a voievodului Radu de la Afumați [1522-1529, cu întreruperi] și forțele invadatoare turcești conduse de Mehmed-beg, român turcit, pretendent la tronul Țării Românești, lupta terminându-se prin victoria românilor.

Lupta de pe Argeșel este menționată pe piatra de mormânt a voievodului Radu de la Afumați din incinta Bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș ctitorită de către voievodul cărturar Neagoe Basarab între anii 1517-1521. Ecoul acestei bătălii s-a perpetuat într-o baladă populară locală: „Vin turcii pe Argeșel; / le țin calea frumușel / ai lui Radu, bun român, / pe pământul lui stăpân. / După ce făcuse-o roată, / Mehmed beg și-a lui armată / s-au întors cum au venit, / ca un oaspe nedorit. / Argeșelul fu răgaz / și le-aduse mult necaz / celor ce doreau din fire / să ia râu-n stăpânire…".

IN MEMORIAM

✪ **CHELCEA ION** [1902-1991] – sociolog, folclorist, istoric, muzeograf; absolvent al Facultăţii de istorie-geografie a Universităţii din Cluj [1932], cu teza de licenţă «Monografia comunei Boteni (Muscel)»; doctorat în etnografie cu Romulus Vuia. Opera: «Literatura monografică a satelor noastre şi problemele de legătură cu studiul satului românesc» [1933], «Literatura populară română contra dominaţiunii maghiare în Ardeal» [1935], «Etnografie. Obiect, concepţie, metodă» [1943], «Câteva observaţii asupra rudarilor din Muscel», «Prelucrarea pietrei de Albeşti-Muscel», «Ion Ionescu-Boteni», «Muscelul, zonă de accentuată continuitate etnică», «Zona Muscel, o perspectivă socio-economică», «Monografia comunei Boteni», «Săticul de sub Piatra Craiului», «Ţiganii din România. Monografie etnografică [1944], «Rudarii. Contribuţii la o monografie etnografică» [1944], «Semnificaţii sociologice despre Negru-Vodă, creaţie muscelean-argeşeană, pentru spiritualitatea românească» [1989], «Meşteşugul fierăritului» [2001], «Privire către noi înşine, ca popor» [2002] ş. a.

✪ **GHINESCU ION MIHAI** [1933-2001] – poet ţăran; culegător de folclor; autorul volumului «Cânt din plaiul dorului» [1982].

✪ **GOGONCEA NISTOR ION** [1904-1983] – profesor, publicist, prozator; deţinut politic. Opera: «Gânduri pentru tine», versuri [1929], «Modeste gânduri pentru toţi» [1956], «Romanul vieţii mele» ş. a.

✪ **IONESCU-BOTENI ION** [1881-1949], pseudonimul literar al lui Ion Croitoru – profesor de limba franceză, director la Liceul „Sf. Sava" din Bucureşti; redactor al revistelor: „Muscelul", „Căminul nostru". Prozator, autor al volumelor: «Casa din Muscel», nuvele şi schiţe [1907], «Din satul nostru», nuvele şi schiţe [1908], «În zile de vacanţă» [1910], «Drumuri», nuvele [1910], «Florica Mantului» [1931], «Pe Argişel…» [1933], «Scrisoare din Cogealac şi alte nuvele» [1938], «Moara din Vârtop», roman [1943] ș. a.

✪ **OBOGEANU VERONICA** [1900,Boteni–1987,Bucureşti] – profesoară de limba română; poetă, membră fondatoare a Uniunii Scriitorilor din România [1949]; autoarea volumelor de versuri: «Freamăt» [1944], «Corabia de lumină» [1946], «Poezii» [1968], «Aici, pe ramul meu» [1970], «Strigăt prin lume» [1973], «Pasărea de foc » [1978] ş. a.

✪ **ŢUŢEA PETRE** [1901-1991] – filosof, publicist, eseist. Fondator al revistei „Stânga" [1932]; referent la Ministerul Comerţului şi Industriei; ataşat la Legaţia Economică Română din Berlin; şef de secţie la Ministerul

Economiei Naţionale. Deţinut politic în perioada comunistă [1856-1964], acuzat de uneltire împotriva orânduirii sociale socialiste. Gânditor român de excepţie, „strălucitor în lumea culturală interbelică", dar și contemporană !; promotor al valorilor spirituale creştine, dotat cu talentul unei excelente oralităţi. Opere apărute postum: «Bătrâneţea şi alte texte filosofice» [1992], «Reflecţii religioase asupra Cunoaşterii» [1992], «Philosophia perennis» [1992], «Nelinişti metafizice» [1994], «Filosofia nuanţelor (Eseuri. Profiluri. Corespondenţă)» [1995], «Omul. Tratat de antropologie creştină» [2004], «Scrieri filosofice», vol. I [2005], «Scrieri filosofice» vol. II [2006], «Fragmente» [2007], «322 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea» [2009], «Între Dumnezeu şi neamul meu», «Mircea Eliade», «Triumful sofisticii în lumea modernă sau caricatura utilă a realului», «Antropologie» (concepută în şase părţi: I- Cartea întrebărilor; II- Sistemele; III- Stilurile; IV- Matematica; V- Fizica – ştiinţa ştiinţelor naturii; VI- Dogmele). Petre Ţuţea este autorul unei piese de teatru neterminate «Întâmplări obişnuite» – neobişnuită, însă, pentru dramaturgia naţională, prin caracterul său „teoretic", având ca model dialogurile lui Platon, operă pe care o definea: „piesă de teatru seminar care îşi propune ridicarea cotidianului la semnificaţia scenică, mutarea conştiinţei teoretice a vieţii şi a lumii în spectacol, omul devenind el însuşi un spectacol.".

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 59. Idem– *Petre Ţuţea*, www.google.ro, calameo.1227548
Ion Chelcea – *Botenii Muscelului şi oamenii săi buni şi bătrâni,* Bucureşti, 2005, 198 pag. ; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

Muşcel
737
73D
Boteni
73D
Lunca
Condeesti
Muşcel
3
Boteni
IV
Broasca
621
Lunca
2
Balabani
2
733

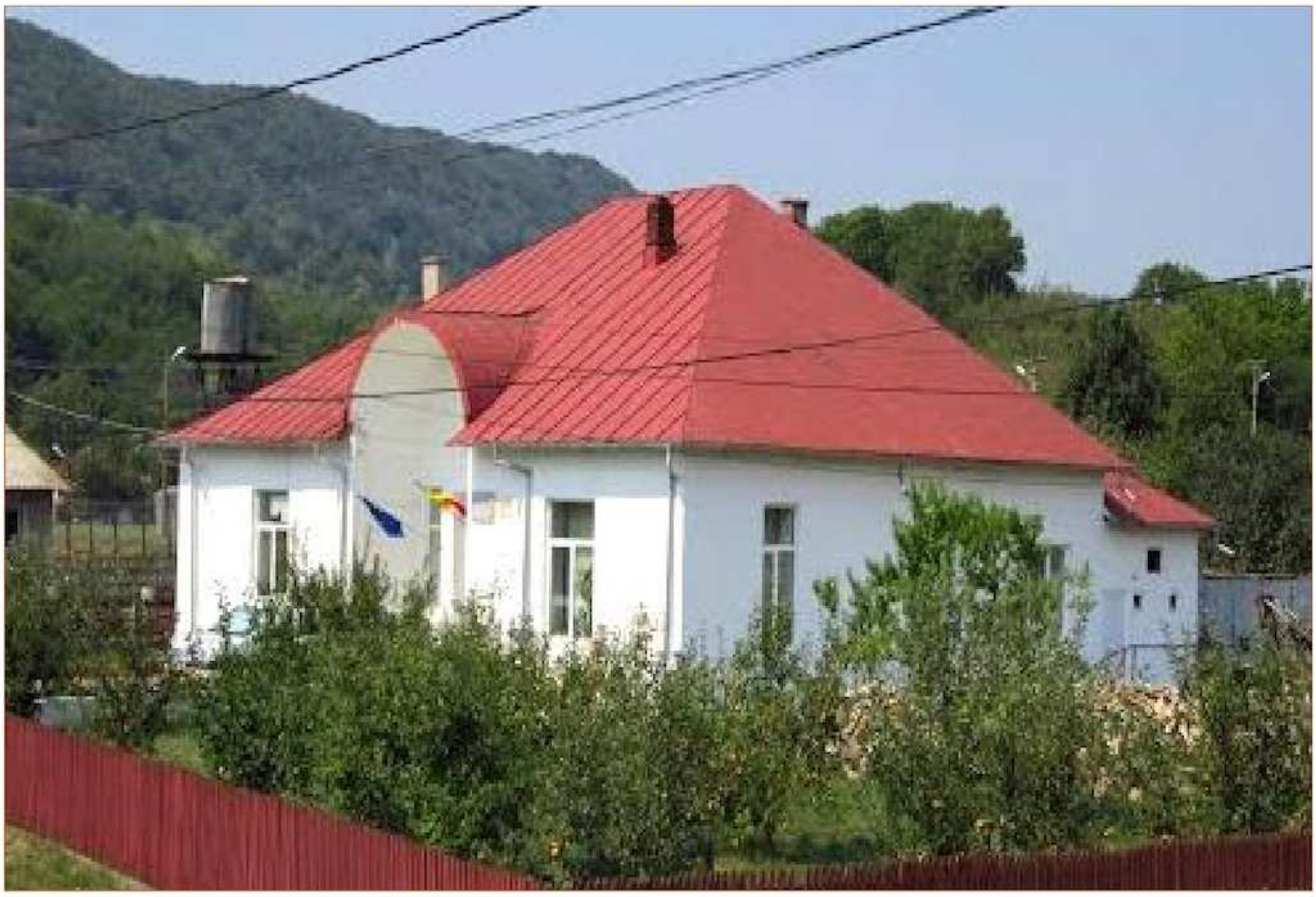

PRIMĂRIA COMUNEI BOTENI.

BOTENI.

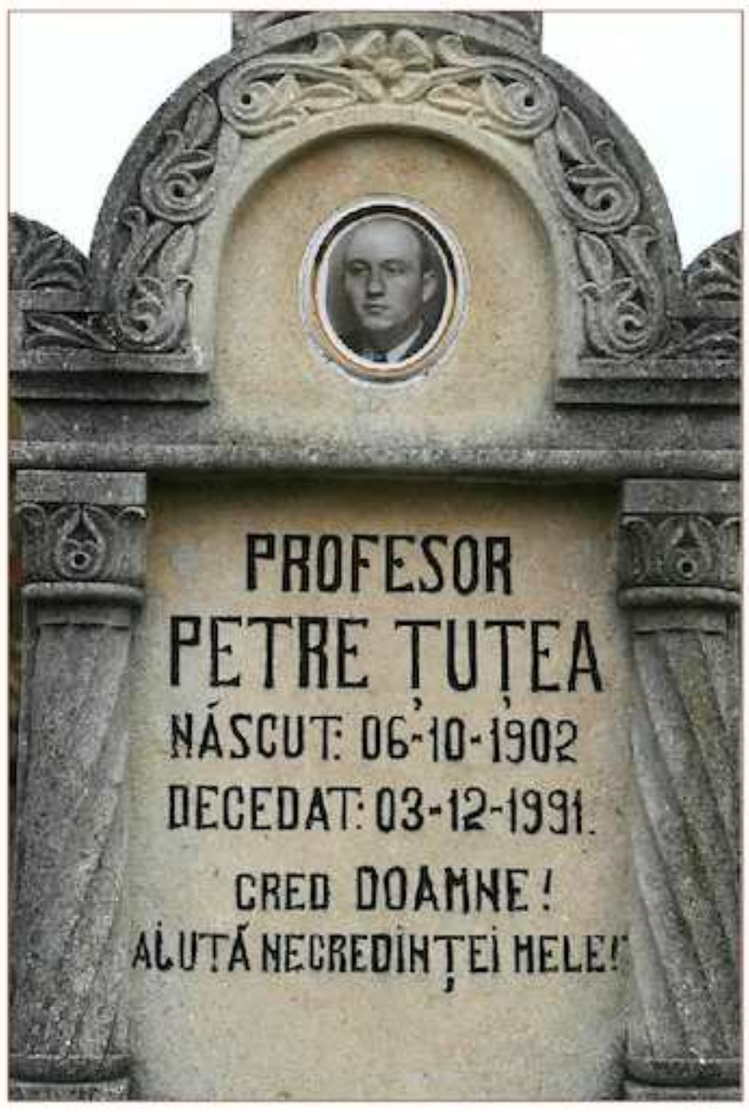
PROFESOR
PETRE ȚUȚEA
NĂSCUT: 06-10-1902
DECEDAT: 03-12-1991.
CRED DOAMNE!
AJUTĂ NECREDINȚEI MELE!

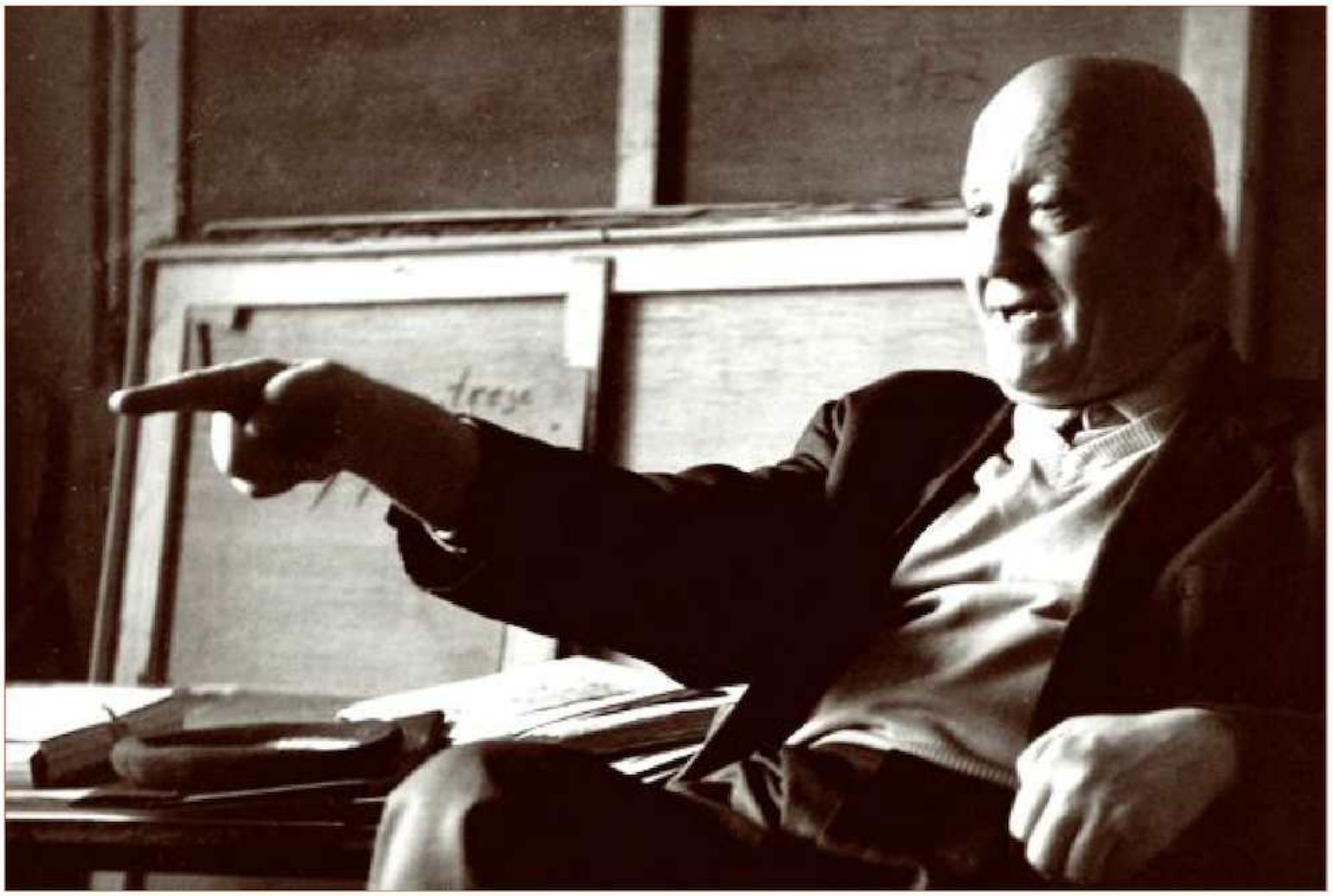

PETRE ŢUŢEA.
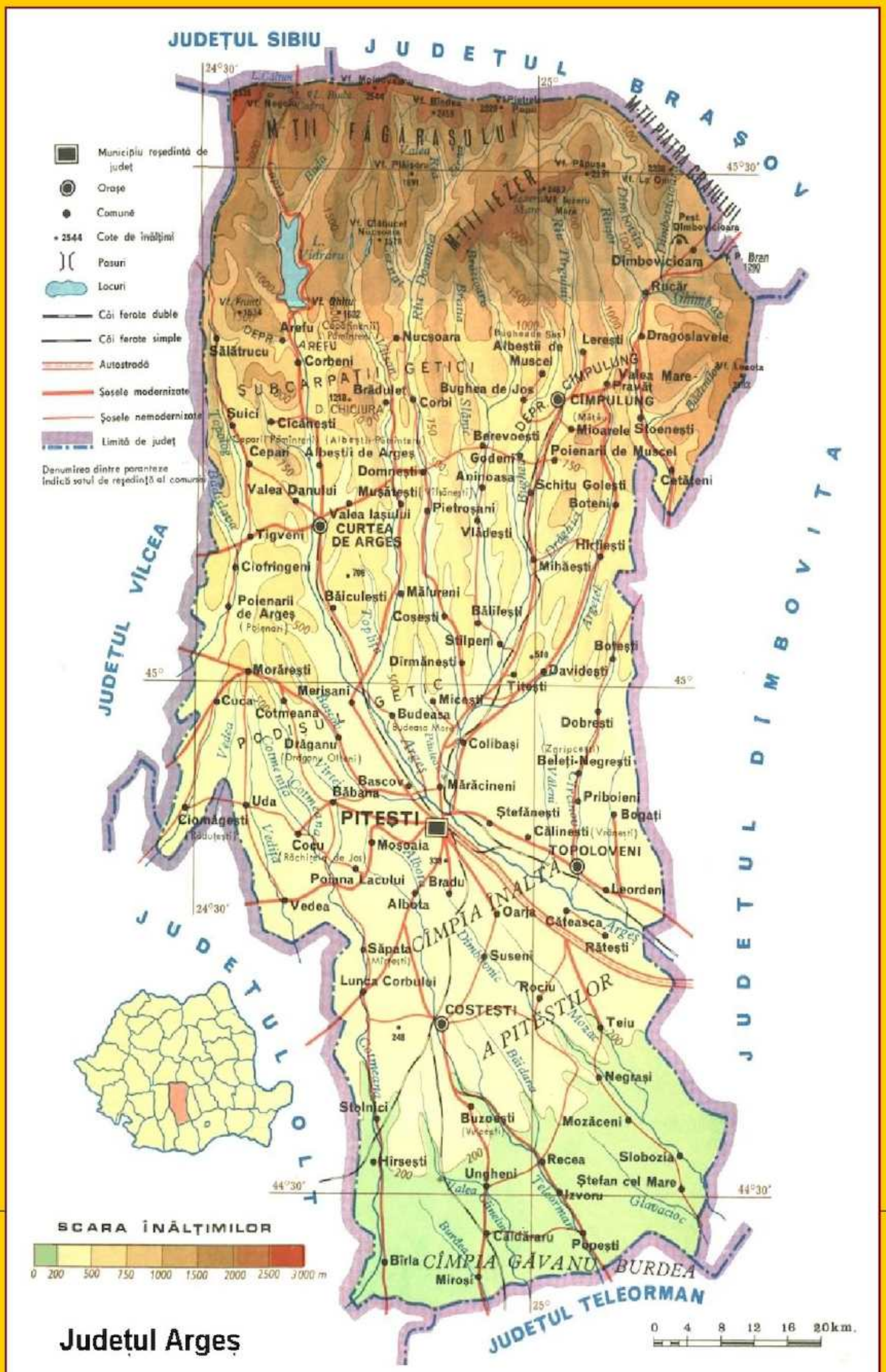
Județul Argeș